

Asia: 1/41/2016

Lausuntopyyntö yleisen tietosuoja-asetuksen täytäntöönpanotyöryhmän (TATTI) mietinnöstä ja työryhmän ehdotuksesta hallituksen esitykseksi uudeksi tietosuojaiksi

1 luku. Yleiset säännökset

Yleiset kommentit

-

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

SUOMEN TIETEELLINEN KIRJASTOSEURA

Suomen tieteellinen kirjastoseura ry. (STKS) on kirjasto- ja tietopalvelualan aatteellinen järjestö, jonka jäsenistö tulee kaikilta kirjastosektoreilta. Seura toimii tieteellisenä yhdistyksenä, jonka tarkoituksena on tehdä tunnetuksi tietohuollon merkitystä tuotantotekijänä sekä tutkimus- ja koulutustoiminnan välttämättömänä perusedellytyksenä.

NÄKEMYKSIÄ EU:N YLEISEN TIETOSUOJA-ASETUKSEN KANSALLISEEN SOVELTAMISEEN YLEISESTI

Suomen tieteellinen kirjastoseura haluaa ottaa kantaa joihinkin tieteellisten kirjastojen erityisesti tutkimuksen palveluiden järjestämisen edellytyksiin vaikuttaviin yksityiskohtiin EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen kansalliseen soveltamiseen liittyen. Seura edellyttää, että sääntely turvaa vastaisuudessakin tieteellisten kirjastojen toimintaedellytykset.

Digitalisointumiskehitys ja avoimen tieteen edistäminen muuttaa nopeasti ja merkittävästi erityisesti tutkimustyön tukipalveluita. Tätä kehitystä tulee tukea lainsäädännön keinoin.

Tieteellisille kirjastoille tulee turvata erityiset oikeudet käsitellä, avata ja luovuttaa henkilötietoa eli säännöksiä on tarkennettava tältä osin erityisesti kirjastojen käsittelemien henkilönimiä sisältävien metatietojen osalta.

Tietosuojalainsäädännön ei saa antaa tarpeetonta kilpailuetua kansainvälisille toimijoille, erityisesti Euroopan ulkopuolella. Digitalisaation täysimääräinen hyödyntäminen kirjastosektorilla edellyttää mahdollisuutta siirtää metatietoja automaattisesti rekistereistä ja varannoista toiseen ja näiden

tietojen rikastamista tai kytkemistä muihin palveluihin. Tietosuoja-asetuksen kansallinen toimeenpano ei saa kaventaa tieteellisten kirjastojen toimintaedellytyksiä.

YKSITYISKOHTIA OTETTAVAKSI HUOMIOON KANSALLISESSA LAINSÄÄDÄNNÖSSÄ

Kirjastojen asema ja tehtävät

Kansallista lainsäädännön yhteydessä on huolehdittava siitä, että eri sektoreilla toimivien kirjastojen tehtävät on määritelty joko lainsäädäntötasolla tai selkeästi määritellään mitkä tehtävät kuuluvat yleisen edun piiriin. Kirjastoilla on mm. oltava selkeä peruste sille, että ne voivat käsitellä henkilötietoja EU:n tietosuoja-asetuksen 6 artiklan mukaisesti.

Tieteen vapaus, avoimuus ja julkisuus

Tieteelliset tulokset ja niiden tekijätiedot ovat julkisia ja vapaasti jaettavissa. Tietojen sujuva liikkuminen rekisterien välillä tekee mahdolliseksi tieteen avoimuuden ja julkisuuden toteutumisen. Kirjastojen tarjoamat palvelut edellyttävät henkilönimiä sisältävien metatietojen käsittelyä ja yksiselitteistä tutkijan tunnistamista. Tekijä-, julkaisu-, ja muut tutkimusta kuvailevat tiedot ovat kytköksissä toisiinsa ja tutkijoiden rutiinomaisesti hyödyntämiä kansainvälisissä ja kotimaisissa palveluissa. Tieteellisillä kirjastoilla tulee olla selkeästi määritetty oikeus tällaisten tietojen käsittelyyn. On kiinnitettävä huomiota siihen, miten viranomaiset pystyvät samanaikaisesti täyttämään sekä julkisuuslain (621/1999) että EU:n tietosuoja-asetuksen ja siihen liittyvän kansallisen lainsäädännön vaatimukset.

Tietosuoja-asetuksen 85 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on lainsäädännöllä sovitettava yhteen asetuksen mukainen oikeus henkilötietojen suojaan sekä oikeus sananvapauteen ja tiedonvälityksen vapauteen, mukaan lukien käsittely journalistisia tarkoituksia ja akateemisen, taiteellisen tai kirjallisen ilmaisun tarkoituksia varten. Tieteelliset kirjastot toteuttavat toiminnassaan useilla tavoin artiklassa mainittuja tehtäviä ja toteuttavat osaltaan tiedonvälityksen vapautta. STKS katsoo, että tieteellinen kirjastotoiminta tulisi rinnastaa edellä mainitussa artiklassa tarkoitettuun toimintaan.

Tietosuoja-asetuksen sanktiot

Suomen tieteellinen kirjastoseura ei pidä tarkoituksenmukaisena yleisen tietosuoja-asetuksen 83 artiklan mukaisten hallinnollisten sakkojen kohdistamista viranomaisiin ja julkishallinnon elimiin. Julkishallinnon toimijat toteuttavat toiminnassaan runsaasti myös sellaisia velvoitteita, joita yksityisellä sektorilla ei ole.

STKS haluaa kiinnittää huomiota tietosuoja-asetuksessa esitetyn sanktiomahdollisuuden vaikutuksista kirjastopalveluiden kehittämiseen tieteellisissä kirjastoissa. Sanktioiden uhka voi suoraan tai välillisesti kaventaa merkittävästi kirjastojen palvelukehitystä ja –mahdollisuuksia.

Mikäli sanktiomahdollisuus ulotetaan koskemaan kirjastopalveluita tarjoaviin yleishyödyllisiin tahoihin, mahdollisen sanktion suuruus pitäisi näille olla kohtuullinen ja sen määrä pitäisi määrittää kansallisessa lainsäädännössä.

Muita huomioita

Työryhmän ehdottaman lakiluonnoksen 27 §:n mukaan tietosuoja-asetusta sovelletaan vain hyvin rajoitetusti silloin, jos sen soveltaminen loukkaisi oikeutta tiedonvälityksen vapauteen tai estäisi henkilötietojen käsittelyn akateemisen, taiteellisen tai kirjallisen ilmaisun tarkoituksia varten. Tieteelliset kirjastot ja arkistot käsittelevät henkilötietoja nimenomaan akateemisen ilmaisun tarkoituksia varten. Toimiva kirjastolaitos, arkistot ja museot luovat toiminnallaan edellytyksiä taiteellisen tai kirjallisen ilmaisun harjoittamiselle. Sääntelyä tulisi tältä osin täsmentää.

Käynnissä olevan lainsäädäntötyön yhteydessä tulisi myös ratkaista henkilötietojen luovutus teknisellä käyttöyhteydellä, mikä vaatii nykyisen julkisuuslain muutosta. Digitaalisuus on hälventänyt rajoja eri organisaatioiden ja toimijoiden välillä ja yhteistyön tulisi olla yhä kustannustehokkaampaa ja joustavampaa.

Lainsäädännössä on varmistuttava siitä, ettei lakia laadittaessa estetä tai haitata datan louhintaan ja suurten datamassojen käsittelyyn liittyvien palveluiden kehittämistä Suomessa.

2 luku. Käsittelyn oikeusperuste eräissä tapauksissa

Yleiset kommentit käsittelyn lainmukaisuutta koskevasta 3 §:stä.

-

Yleiset kommentit erityisiä henkilötietoryhmiä koskevasta 5 §:stä ja rikostuomioita ja rikkomuksia koskevasta 6 §:stä.

-

Tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamiseen lapselle sovellettavan ikärajan tulisi olla:

-

Ikäraja koskevat perustelut

-

3 luku. Valvontaviranomainen

Yleiset kommentit suullista käsittelyä seuraamuslautakunnassa koskevasta 16 §:stä

-

Muut yleiset kommentit valvontaviranomaista koskevasta 3 luvusta.

-

4 luku. Oikeusturva ja seuraamukset

Yleiset kommentit käsittelyn viivästymistä koskevasta 23 §:stä.

-

Tulisiko yleisen tietosuoja-asetuksen 83 artiklan mukaisia hallinnollisia sakkoja voida kohdistaa myös viranomaisiin ja julkishallinnon elimiin?

-

Perustelut

-

Mikäli vastaus hallinnollisten sakkojen kohdistamista viranomaisiin koskevaan kysymykseen on ei, pyydetään esittämään näkemys vaihtoehtoisesta seuraamusjärjestelmästä.

-

Muut yleiset kommentit oikeusturvaa ja seuraamuksia koskevasta 4 luvusta.

-

5 luku. Tietojenkäsittelyn erityistilanteet

Yleiset kommentit henkilötietojen käsittelyä journalistisia, akateemisen, taiteellisen tai kirjallisen ilmaisun tarkoituksia varten koskevasta 27 §:stä.

Tieteelliset tulokset ja niiden tekijätiedot ovat julkisia ja vapaasti jaettavissa. Tietojen sujuva liikkuminen rekisterien välillä tekee mahdolliseksi tieteen avoimuuden ja julkisuuden toteutumisen. Kirjastojen tarjoamat palvelut edellyttävät henkilönimiä sisältävien metatietojen käsittelyä ja yksiselitteistä tutkijan tunnistamista. Tekijä-, julkaisu-, ja muut tutkimusta kuvailevat tiedot ovat kytköksissä toisiinsa ja tutkijoiden rutiininomaisesti hyödyntämiä kansainvälisissä ja kotimaisissa palveluissa. Tieteellisillä kirjastoilla tulee olla selkeästi määritetty oikeus tällaisten tietojen käsittelyyn. On kiinnitettävä huomiota siihen, miten viranomaiset pystyvät samanaikaisesti täyttämään sekä julkisuuslain (621/1999) että EU:n tietosuoja-asetuksen ja siihen liittyvän kansallisen lainsäädännön vaatimukset.

Tietosuoja-asetuksen 85 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on lainsäädännöllä sovitettava yhteen asetuksen mukainen oikeus henkilötietojen suojaan sekä oikeus sananvapauteen ja tiedonvälityksen vapauteen, mukaan lukien käsittely journalistisia tarkoituksia ja akateemisen, taiteellisen tai kirjallisen ilmaisun tarkoituksia varten. Tieteelliset kirjastot toteuttavat toiminnassaan useilla tavoin artikkelissa mainittuja tehtäviä ja toteuttavat osaltaan tiedonvälityksen vapautta. STKS katsoo, että tieteellinen kirjastotoiminta tulisi rinnastaa edellä mainitussa artikkelissa tarkoitettuun toimintaan.

Yleiset kommentit tieteellisiä ja historiallisia tutkimustarkoituksia sekä tilastollisia tarkoituksia varten tapahtuvaa käsittelyä koskevista poikkeuksista ja suojoimista

-

Muut yleiset kommentit tietojenkäsittelyn erityistilanteita koskevasta 5 luvusta.

-

Laki rikoslain 38 luvun 9 §:n ja 10 §:n 3 momentin muuttamisesta

Yleiset kommentit tietosuojarikosta koskevasta 9 §:stä.

-

Muut mahdolliset kommentit

Muita huomioita työryhmän mietinnöstä ja ehdotuksesta hallituksen esitykseksi

-

Saarti Jarmo
Suomen tieteellinen kirjastoseura